

Talenbeleid in het kort

1.De definitie van talenbeleid evolueerde doorheen de tijd, hier een kort overzicht:

Voor talenbeleid zijn er sinds 1992 verschillende definities in omloop gekomen.

- F. Teunissen (1992) schreef: 'Taalbeleid is een structurele en systematische manier van reageren op de taalsituatie in de eigen school.'
- In 1997 maakte Teunissen daarvan: 'Taalbeleid is de structurele en strategische poging om de dagelijkse praktijk in een multi-etnische school aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen met het oog op het verbeteren van de onderwijsresultaten van deze leerlingen.'
(geciteerd in Paus, 2005, p. 13)
- J. Van Braak en W. Schrauwen geven een definitie gebaseerd op Van Braak e.a. (1998): 'Het opzetten van een schooltaalbeleid doelt op het ontwikkelingsproces binnen een school waarbij op een doelbewuste en strategische manier wordt nagedacht over de wijze waarop de school omgaat met taal en taaldiversiteit. Dit mondt uit in een product, namelijk een beleidsplan dat een geheel aan afspraken inhoudt tussen de schoolbetrokken actoren. Dit zijn niet enkel de leraars in samenspraak met de directie en... de leerlingen, maar ook andere betrokkenen (stakeholders) zoals ouders, begeleidingsdiensten, externe projectmedewerkers, nascholers, enzoverder.'
(Van Braak, J. en Schrauwen, W., 2001, p. 21-22; Van Braak, J. en Schrauwen, W., s.d.)
- De volgende omschrijving door K. Van den Branden wordt vaak geciteerd: 'Taalbeleid is de structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen met het oog op het bevorderen van hun algehele ontwikkeling en het verbeteren van hun onderwijsresultaten.'
(Van den Branden, 2004, p. 51)

2.Twee mogelijke kaders van waaruit je kan vertrekken wanneer je wilt werken aan talenbeleid binnen jouw school:

2.1 De zeven pijlers van een talenbeleid volgens Schrauwen en Van Braak

Volgens Schrauwen en Van Braak kan je een talenbeleid ophangen aan 7 kapstokken of onderbrengen onder 7 pijlers

Deze pijlers zijn:

Pijler 1: School- en buurtkenmerken

Bedoeling van deze pijler?

Zicht krijgen op de kenmerken van de schoolbevolking en de inbedding van de school in haar omgeving.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Wie zijn onze kinderen? Waar komen ze vandaan?
- Kennen wij onze schoolbevolking? Taalachtergrond – kansarmoede- vluchtelingen
- Heeft onze school een goede band met de omgeving?
- Hebben wij zicht op de kenmerken van de buurtomgeving?
- Welke voorzieningen zijn er voor de kinderen? (jeugdbeweging – buurtwerking – bib – cultureel centrum - speelterreinen ...)
- Zijn er Nederlandstalige initiatieven of projecten? Wie neemt er aan deel?
- Kunnen we een samenwerking opstarten? Met wie? Hoe?

Pijler 2: Het pedagogisch project

Bedoeling van deze pijler?

De onderwijsvisie, de opdracht en de eigenheid van de school duidelijk maken.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Wie zijn we? Waar staan we voor ? Waar komen we vandaan? Waar willen we naartoe?
- Bv. : Het logo en de naam van je school ? Sprekend? Verduidelijkt het waarvoor je staat?
- Hoe breed ziet de school haar specifieke opdracht?
- Hoe gaat het schoolteam om met het lesgeven en het leren in een taal heterogene context?
- Wat doet de school rond omgaan met diversiteit, omgaan met anderstaligen?
- Geven wij brieven mee in andere talen?
- Zorgen wij voor een tolk?
- Hebben wij aandacht voor de verschillende culturen – verschillende talen?
- Werken wij eerder in heterogene groepen of eerder homogeen? Waarom?
- Hoe gaan we om met de thuistaal van de leerlingen? Krijgen die een plaats in onze school of weren we die?

Pijler 3: Inschrijvings- en onthaalbeleid

Bedoeling van deze pijler?

Systematiseren van de procedure van inschrijving en onthaal.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Hoe inschrijven?

- Hoe onthalen?

Duidelijke afspraken maken i.v.m.:

- Welke taal spreken we ?
- Wat wordt er bezichtigd?
- Welke documenten worden ingevuld?
- Welke brochure(s) worden er aan de ouders meegegeven? In welke taal?
- Vertalen we indien nodig?
- Wat wordt er van de ouders verwacht? Schriftelijke neerslag?
- Waar kan de ouder Nederlandse lessen volgen?
- Welke Nederlandstalige initiatieven zijn er in de buurt? Aanraders?
- Uitnodiging voor oudercomité – praatgroep ? Verdere ouderbetrokkenheid(klashedulp...)

Pijler 4: Taal in de klas

Bedoeling van deze pijler?

Afstemmen van het onderwijs van en in taal op de taal- en leerbehoeften van de leerlingen

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Hoe differentieer ik in mijn klas?
- Zorg ik voor interactieve werkvormen?
- Hoe kunnen kinderen van elkaar leren?
- Hoe verhoog ik de spreekkansen? Leeskansen? ...
- Hoe zorg ik voor meer interactie tussen leerlingen, maar ook tussen leerkracht en leerling?
- Welke differentiatie lijkt het meest aangewezen? Wanneer? Waar? Waarom?
- Hoe kan ik, eventueel samen met GOK, zoco,... zoveel mogelijk kinderen (alle) optimale kansen bieden?
- Pas ik de taalvaardigheidsprincipes toe?
- Is er nood aan het uitbouwen van verticale samenhang : taalleerlijnen?
- School afspraken : nadenken over het taalgebruik ... (bv. 'eetzaal' of 'refter'...)
- Omgaan met anderstalige nieuwkomers (klasintern of extern) - Welke testen voor taalvaardigheid nemen we af? Wanneer? Bij wie?
- Doen wij aan talensensibilisering of niet?
- Wat doen we met de resultaten van de SALTO?
- Talensensibilisering?
- Wat met vreemdetalenonderwijs?

Pijler5: Taal rondom de klas

Bedoeling van deze pijler?

Afspraken maken en vastleggen rond taalgebruik buiten de klas bij alle actoren.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Taal op de speelplaats? Mogen leerlingen in hun eigen moedertaal communiceren of niet? Hoe pak je dat aan?
- Taal bij schriftelijke communicatie naar ouders, naar buurt....?
- Visuele ondersteuning met pictogrammen?
- Communicatie met ouders? In welke taal voeren we gesprekken? Uitzonderingen?
- Welke taal tolereren wij bij het zwemmen en turnen, bij een uitstap, ... ?

Pijler6: Extra maatregelen

Bedoeling van deze pijler?

Specifieke acties en initiatieven die de (Nederlandse) taalverwerving ten goede komen in kaart brengen.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Communicatie met buurtinitiatieven? Taalgebruik? Taalafspraken?
- Welke externe instanties ondersteunen onze school bij initiatieven, acties,...die belangrijk zijn voor de taalverwerving ? Wat ondersteunen ze ? Kunnen ze samenwerken en hoe ? Wie coördineert die samenwerking?
- Aanwending extra lestijden?

Pijler 7: Professionalisering

Bedoeling van deze pijler?

Initiatieven op niveau van ouderbetrokkenheid, samenwerking met externe organisaties, nascholingen , aanwerving van nieuwe leraren en uitstraling van de school in kaart brengen.

Welke vragen kan je je hier als school bij stellen?

- Welke nascholingen worden gevolgd? Wie volgt die? Waarom? Opvolging? Uitwerking op de klasvloer? Reflectie? Bijsturing? ...
- Kan een school bepaalde beroepscompetenties verwachten van nieuwe leerkrachten? Welke?
- Hoe kunnen we de ouders zo goed mogelijk betrekken?
- Hoe kunnen we drempelverlagend werken?
- Op welke manier maakt de school haar imago kenbaar?

2.2 De 5 bouwstenen van een talenbeleid volgens Kris Van den Branden

De 5 bouwstenen van Kris Van den Branden zijn :

1. De taalontwikkeling van de leerlingen bevorderen (doelgericht).
2. Omgaan met taal in alle leergebieden.

3. Evalueren van taalcompetenties.
4. Omgaan met meertaligheid.
5. Ouders en buurt betrekken bij het taalbeleid.

Welke vragen kun je je als school stellen om de beginsituatie van je school aangaande de 5 bouwstenen van talenbeleid in kaart te brengen?

1. Hoe is het op dit moment gesteld met de taalvaardigheid van de kinderen?
2. Welke doelstellingen op het vlak van taal stellen we voorop?
3. Hoe brengen we op dit moment de taalvaardigheid van de kinderen in kaart?
4. Hanteren de leerkrachten in de taalles of bij talige activiteiten een interactieve en vaardigheidsontwikkende didactiek?
5. Gaan we bewust om met taal in alle vakken en worden doorheen alle vakken en activiteiten/doorheen de dag voldoende kansen benut om taalvaardigheid te bevorderen?
6. Hoe gaan we in de lessen en in onze school/instelling om met verschillen tussen kinderen wat betreft taalvaardigheid, thuistaal en taalgebruik?
7. Slagen we erin om op een planmatige manier hulp te bieden aan kinderen met taalvaardigheidsproblemen?
8. Is het hele schoolteam betrokken bij het uittekenen, uitvoeren en evalueren van het taalbeleid?
9. Hoe ondersteunt de leiding/kernteam het team bij het uitvoeren van het taalbeleid?
10. Benutten we als team voldoende kansen om met elkaar te communiceren en te reflecteren over de acties en de doelen van het taalbeleid?
11. Hoe betrekken we externe participanten en ouders bij het uitdenken, uitvoeren en evalueren van het taalbeleid?
12. Voeren we een actief professionaliseringsbeleid, waardoor het team zich verder kan ontwikkelen op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid?

4. Bronnen?

<http://cteno.be/?idWs=15>

Handboek taalbeleid basisonderwijs door Kris Van den Branden

http://cteno.be/downloads/nieuwsbrief/nieuwsbrief01_artikel_handboek_taalbeleid_basis.pdf

Instrument voor het in kaart brengen van de beginsituatie van de school betreffende mondelinge taalvaardigheden van kls.

CTO 2013

Instrument voor het in kaart brengen van de beginsituatie van de school betreffende mondelinge taalvaardigheden lager onderwijs.

CTO 2013